

Educație incluzivă de calitate – soluții posibile și intervenții de succes, pentru prevenirea abandonului școlar, în Bacău

În iunie 2015 România a adoptat *Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii*, document programatic aprobat de Guvernul României, care conține mecanisme și măsuri ce urmează să fie implementate până în 2020. La nivelul sistemului de învățământ, de asemenea, au fost elaborate numeroase strategii naționale în care au fost asumate obiectivele prevăzute în strategiile de la nivel UE, în special cele prevăzute în Strategia Europa-2020, focalizate pe:

- reducerea părăsirii timpurii a sistemului de învățământ (maxim 11,3% până în 2020);
- creșterea ratei de participare a copiilor la nivel preșcolar (cel puțin 95 % dintre copiii cu vârsta cuprinsă între 4 ani și vârsta pentru înscrierea obligatorie la școala primară, trebuie să beneficieze de educație preșcolară);
- creșterea performanțelor educaționale ale elevilor din sistemul obligatoriu de educație (procentul persoanelor cu vârsta de 15 ani, cu competențe scăzute de citire, matematică și științe exacte, ar trebui să fie cel mult 15 %) (European Commission, 2015, Apostu et al, 2012, Eurostat 2015).

Corelat cu strategiile și politicile publice în domeniul educației adoptate la nivelul țării, față de problematica abandonului școlar și a nevoii de educație incluzivă de calitate, la nivelul județului Bacău s-a derulat în perioada 2015-2019 proiectul *Incluziune socială prin furnizarea de servicii integrate la nivel comunitar*, coordonat de Reprezentanța UNICEF în România, proiect în care **CJRAE Bacău a fost instituție parteneră** și a derulat activități prin intermediul consilierilor școlari și a mediatorilor școlari din unitățile de învățământ implicate.

Proiectul a vizat testarea unui model de intervenție privind acordarea de servicii comunitare integrate la nivelul județului Bacău și a fost susținut financiar de Reprezentanța UNICEF din România și Norway Grants.

În cadrul proiectului, **Pachetul Educație Incluzivă de Calitate** adresat unui număr de 51 de școli din mediul rural și urban a vizat creșterea calității educației și participarea școlară a tuturor copiilor, în special a celor vulnerabili. Pachetul a cuprins intervenții centrate pe copil realizate la nivelul școlii, familiei și comunității, și a avut un caracter universal, toți elevii și toate școlile putând beneficia de intervențiile respective. Intervențiile proprii acestui pachet au pus accent pe prevenirea neșcolarizării, absentismului școlar, abandonului școlar și părăsirii timpurii a școlii. Concret, Pachetul Educație Incluzivă de Calitate a vizat:

- îmbunătățirea capacității conducerii școlii și cadrelor didactice de a veni în sprijinul fiecărui copil în parte, potrivit nevoilor acestuia;
- îmbunătățirea metodelor și instrumentelor didactice utilizate la clasă;
- îmbunătățirea abilităților non-cognitive și a motivației copiilor pentru învățare;
- încurajarea diversității în rândul elevilor, indiferent de gen, etnie, religie, dizabilitate și statut socio-economic;
- crearea de parteneriate cu familiile elevilor și dezvoltarea abilităților parentale;
- mobilizarea comunităților în sensul susținerii educației.

Provocările ridicate de elevii cu dificultăți de învățare și adaptare și/sau cu oportunități reduse de participare școlară și socială, dublate de provocările lansate de școlile care se

confruntă în mod constant cu fenomenul de eșec școlar au reprezentat parte din contextul în care s-au creionat intervențiile din Pachetul Educație Incluzivă de Calitate. Activitățile desfășurate prin pachetul EIC au acoperit componente adresate unor arii de intervenție diferite, dar complementare:

1. **Componenta management** (formarea echipelor manageriale, schimburi interșcolare);
2. **Componenta formarea profesorilor** (formare pe didactici și discipline transdisciplinare);
3. **Componenta consilierea părinților;**
4. **Componenta de educație parentală;**
5. **Componenta modele de succes și creștere a stimei de sine și a motivației pentru învățare.**

Beneficiile majore obținute până în prezent la nivelul școlilor, rezultatele obținute prin intervențiile din Pachetul Educație Incluzivă de Calitate se constituie, în sine, într-o posibilă sursă de "contagiune" și asumare a unor demersuri similare de către orice altă școală din România și nu numai, care își propune prevenirea și/sau reducerea fenomenului de părăsire timpurie a școlii, prin intervenții puternic legate de conceptul, filosofia și principiile educației incluzive de calitate.

O creionare a principalelor rezultate și schimbări obținute la nivelul celor 51 de unități de învățământ din județul Bacău, cu implicarea inclusiv a consilierilor școlari și a mediatorilor, evidențiază:

- *Creșterea capacității instituționale a școlilor și buna guvernare* - dezvoltarea capacității celor 51 de școli de a identifica și monitoriza elevii în risc major de abandon școlar; abilitarea echipelor manageriale pentru elaborarea unor Proiecte de Dezvoltare Instituțională în care să insereze planuri de acțiune focusate punctual pe reducerea/prevenirea discriminării, pe inițierea de activități care să conducă la promovarea unor modele de succes, la creșterea stimei de sine și a aspirațiilor educaționale ale familiilor și copiilor; conștientizarea și sensibilizarea directorilor cu privire la impactul excluziunii sociale asupra participării și a rezultatelor școlare;
- *Creșterea capacității școlilor de a oferi servicii de educație incluzivă de calitate* - îmbunătățirea competențelor specifice și transversale ale cadrelor didactice din școlile incluse în proiect, creșterea capacității acestora de a utiliza metode și instrumente de predare moderne, centrate pe elev, de a aplica abordări și metode didactice interactive și colaborative, care vizează inclusiv dezvoltarea abilităților socio-emoționale ale copiilor; creșterea numărului de activități extrașcolare desfășurate la nivelul școlilor, prin programul de granturi acordate, cu activități inovative, care răspund nevoilor copiilor și specificului fiecărei școli; creșterea capacității cadrelor didactice din cele 51 de școli de a identifica elevii în risc și de a desfășura activități adaptate, pentru prevenirea eșecului școlar și a părăsirii timpurii a școlii;
- *Creșterea capacității școlilor de a dezvolta un parteneriat autentic cu familiile și comunitatea locală* - dezvoltarea, la nivelul echipelor comunitare a capacității de a scrie și implementa propuneri de proiecte, obținând în fiecare an finanțare prin programul de microgranturi din cadru proiectului, dar și alte finanțări, prin proiecte depuse pe fonduri europene (inclusiv ERASMUS+).

În egală măsură, modelul de intervenție din pachetul Educație Incluzivă de Calitate a generat rezultate și schimbări semnificative la nivelul familiilor și la nivelul participării și rezultatelor elevilor:

- ✓ **rezultate, schimbări obținute la nivelul familiilor copiilor din școlile incluse în proiect:**
 - părinții și-au îmbunătățit cunoștințele și abilitățile parentale, ca urmare a participării la sesiunile de educație parentală susținute de educatorii parentali formați și acreditați prin proiect de Asociația HOLTIS;

- părinții au devenit mai interesați de parcursul educațional al copiilor lor și s-au implicat în activitățile extrașcolare finanțate prin micro-granturi, fapt care a condus atât la îmbunătățirea relației cu școala cât și la creșterea implicării lor în educația propriilor copii;
- ✓ **rezultate, schimbări obținute la nivelul participării și rezultatelor școlare ale elevilor:**
 - pentru 83% dintre copiii expuși riscului abandonului, intervenția din pachetul EIC a dus la prevenirea abandonului școlar; în procent semnificativ copiii expuși riscului de abandon școlar și-au îmbunătățit participarea în activități extrașcolare și școlare, precum performanțele școlare.

Abordarea inovativă, activitățile derulate cu implicarea tuturor școlilor incluse în proiect și a partenerilor care au oferit consultanță și au desfășurat activități specifice în pachetul EIC, precum și rezultatele obținute în perioada celor patru ani sunt argumente solide pentru valorificarea experienței acumulate și a metodologiilor testate și pentru replicarea la nivel național și european a activităților din pachetului Educație Inclusivă de Calitate. De altfel, încă din momentul proiectării acestui model de intervenție, prin proiectul *Incluziune socială prin servicii integrate la nivel comunitar* s-a dorit pretestarea lui pe școli și comunități foarte diverse (din mediul rural dar și urban, cu un număr mai mic sau mai mare de elevi, cu caracteristici foarte diferite ale comunității profesionale din școli, cu un ethos cultural diferit etc) tocmai pentru a demonstra caracterul său universal, aplicabilitatea lui în orice școală care își propune prevenirea neșcolarizării, absenteismului școlar, abandonului școlar și părăsirii timpurii a școlii.

Educația incluzivă de calitate, susținută de toți actorii unei școli și de comunitate, reprezintă o soluție viabilă pentru ca fiecare copil să se înscrie la școală cât mai devreme, să rămână în școală, să învețe la potențialul său maxim și să fie pregătit pentru viață.

Prof. dr. Amalia Diaconu,
consilier școlar CJRAE Bacău